

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

26 מאי 2020

י"ס 27287-02-20 א. נ' א.

בעניין נ. הורי

לפני כבוד השופט ארז שני

המבקשת: ט. א.

המשיב: א. א.

נוכחים:

המבקשת ובא כוחה – עורך דין שמעון פרץ
המשיב ובא כוחו – עורך דין שי אפק

החלטה

לפניי בקשה מיום 17.05.2020 אשר הוגשה על-ידי אם לעניין בתה בת 14.5 שנים, על-מנת לחדש את הקשר בינה לבין הבת. המצב הוגדר על-ידי האם בסעיף 1 לבקשתה כניכור הורי חמור.

כידוע, במחוז תל אביב – יפו מתנהל "פיילוט" לפיו רשאי שופט שהוא המותב העיקרי, במקרה זה כבוד השופטת א. ארבל-אסל, להעביר את התיק לעניין חידוש הקשר ולעניין חידושו בלבד, לשופט מוקד וכך הורתה חברתי כבוד השופטת א. ארבל-אסל.

איש אינו עורר על כך שהמצב הוא כזה המצדיק התערבות משפטית ואין זה משנה אם תביט במצב כבקשתו של האב ליתן לו משמורת זמנית, בוודאי אם תביט במצב מ"משקפיה" של האם המרגישה כי בתה נגזלת ממנה, או כנהוג לומר במקרים כגון אלה: "נפשה נחטפה".

צריך להבין שהמינוח "ניכור הורי" הוא מינוח שאינו מתאים בשלב הזה להליך שלפניי.

ההתערבות הדחופה אינה עוסקת בהכתמת פלוני או אלמוני בתואר "מנכר". עיקר עניינו של ההליך הוא במניעת נתק בקשר בין קטין לבין שני הוריו.

כתבתי בעבר ואומר גם היום – בלא צידוק ראוי אין קטין רשאי "להתגרש" ממי מהוריו ואף אחד מיחידיו הצדדים, לפחות רשמית, אינו סובר כי הקטינה טוב לה שתתנתק מאמה.

אלא שכאשר עוסקים בנתק בקשר בין קטין לבין הורה, צריך להבין את המורכבות שהגורם לנתק בקשר אינו תמיד רק הורה ולפעמים הבעיה המרכזית נמצאת בקטין. כאשר קטין כזה פוגש הורה הנותן לו "מחסה" ו"רוח גבית", הופכת התופעה לנתק, אם תרצה גם לסוג של ניכור.

צריך להבין כי המונח המשפטי "ניכור הורי" והמונח הפסיכולוגי "ניכור הורי" אינם זהים בהכרח, שכן המינוח המשפטי מתייחס לניתוק קשר ללא הצדק, כי ההתערבות נעשית במצב בו ברור שהנתק בקשר אין בו לא היגיון ולא צידוק.

הבה נתקדם מכאן לכמה עובדות שאינן שנויות במחלוקת. כפי שמוסכם על הכל התגוררה הקטינה, לפחות מבחינת לינה, בבית סבתה – אמה של האם. ברור שהאם השלימה עם מצב זה תוך שבא כוחה מספר כי הילדה חיה בבית אמה, עם אמה ורק נטתה ללון אצל הסבתא. בחירתה זו של הקטינה ללון אצל הסבתא תוך שהמצב נמשך לא יום ולא יומיים מהווה אבן דרך מסוימת לראיית המצב שלפניי.

אנו יודעים כי בעבר השמיעה הקטינה איום או איומים לאובדנות. כשקטין משמיע איום אובדני צריך הדבר "להדליק נורת אזהרה אדומה", אף שעצם האיום האובדני אין בו כדי להכתיים מי מההורים בהכרח, אם כי יש גם יש בו כדי להצביע על מצוקה קשה של הקטין.

על הכל מוסכם כי פרידתם של ההורים התרחשה על רקע בריאותי קשה (צורך בהשתלת לב) של האב. המאזין לאב ולבא כוחו יכול להתרשם על נקלה כי האב נפגע מהתנהגות האם, הוא רואה בה כמי שהתנהגה כלפיו ברשעות שלא לומר באטימות וכמי שהיא אטומה גם כיום לסיכונים הכרוכים במצב בריאותו. אם תרצה, תאמר שעמדת האב יכולה "להתיישב" בקלות עם טענת בא כוח האם בדבר אי סימפטיה כלפי האם בלשון המעטה, או רצון "להשחיר" פניה.

הגענו, אפוא, לשלושה אדנים : עזיבתה של הקטינה את הלינה בבית האם לטובת הסבתא ומשם, עם פרוץ משבר הקורונה, לערך בחודש מרץ 2020 מעבר לבית האב ; מוטיבציה לכאורה של האב כנגד האם ; גם רקע של איום אובדני מצד הקטינה.

אתקדם מכאן ואומר שאין עורר כי בסוף דצמבר 2019, בעקבות מצבה של הקטינה, ניתן דוח אבחון פסיכו-דיאגנוסטי על-ידי מכון "טריאסט-שריג" כנובע מהמלצות ועדת תכנון, טיפול והערכה אשר המליצו בין השאר על אבחון כזה, מתן טיפול רגשי והפניית ההורים לבית המשפט – אלו היו עיקרי ההמלצות.

על-פי האמור בדוח מכון "טריאסט-שריג" תיארה האם את הקטינה כנערה סוערת רגשית, שמצבה הלך והידרדר.

אין עורר כי הקטינה הביעה רצון מפורש ללמוד בבית ספר אחר מזה בו היא לומדת, גם הביעה רצון מפורש, כאמור בדוח, להתגורר עם אביה. רצון זה המובע בדוח של מכון "טריאסט-שריג" בוצע בפועל על-ידי הקטינה, כאמור, בחודש מרץ 2020.

אין עורר כי הקטינה פרסמה גם ברשת החברתית שרוצה היא להתאבד ואמירה זו "הקפיצה" את מוקד 105, לצורך טיפול בקטינה.

מכון "טריאסט-שריג" מספר כי הקטינה נזקקה לרכיבה טיפולית ולטיפול פסיכולוגי עוד משנותיה הראשונות בבית הספר.

דוח המכון מצביע מחד על יכולות קוגניטיביות גבוהות של הקטינה ומאידך על מצב רגשי שהוא רחוק מלהיות פשוט.

אעצור כאן ואפנה לעמוד 4 לדוח המכון, שם נכתב כי ההורים הפגינו מצוקה רגשית גבוהה סביב סכסוך הגירושין כאילו עודו נוכח בחייהם, משל רק אמש אירע.

הצבעתי קודם על יכולותיה הקוגניטיביות של הקטינה כגבוהות כדי להזהיר את כולנו, כי מסווה של יכולת וורבאלית או קוגניטיבית גבוהה יחד עם השקט הראשוני המתואר בדוח המכון יכול להוות "מסך הסוואה" מתוחכם למצוקה רגשית עמוקה יותר.

ואכן, בעמוד 5 כותב המכון כי ממצאי האבחון מראים על מצוקה רגשית רבה, כי עולמה של הקטינה הוא כאוטי, כי היא מתמודדת עם המצב באמצעות חיבורים לא מתאימים, כאשר פוגשת תוכן רגשי מאיים. הדוח מתאר חרדה, ייאוש ודחפים תוקפניים.

אומר, כי איומים אובדניים, חרדה וייאוש הינם סממני סיכון של ממש. לא סיכון בספק, אלא סיכון נוכח.

דוח המכון מדבר גם בדחפים אשר מציפים את הקטינה ועלולים להוביל לפגיעה ביכולתה לתפוס את המציאות באופן הולם ואדקטיבי.

לי ה"קטן" נשמעים הדברים כאמירה ולפיה יכולה להיות אי תאימות בין המציאות אותה מתארת הקטינה לפלוני לבין התגובתיות.

במילים אחרות: אין כל ביטחון שכאשר מספרת הקטינה לכולי עלמא, בוודאי לאוזניו החפצות של אביה, שהיא נפגעה מאלימות – כי אכן מדובר באלימות או באלימות משמעותית.

הדברים צריכים לבדיקה ואולם, ברור שב"עולמה" הפנימי של הקטינה קיימת נוכחות לתיאוריה עד כדי כך שגם אם אלו לא אירעו במציאות – תדבק בהם הקטינה בתחושותיה שלה.

השילוב של ילד חרדתי, נואש ותוקפני הוא קשה לטיפול. כאשר אומר המכון בהגינות כי הקטינה מתקשה לתפוס את המציאות או להתאים עצמה אליה, הוא מצביע על בעיה קשה ולא פשוטה כלל.

כתב המכון: **"ממצאי האבחון עולה כי הקטינה חווה אפקט חרדתי מיואש"** (יש להבחין בין חרדה שהיא כשלעצמה בעיה לבין תחושת ייאוש) ... **והיא מעלה תכנים הנוגעים לבדידות, מחסור, חוסר התאמה ותוקפנות".**

אם תרצה, תאמר כי המכון מתאר דיכאון בחלק מן הסממנים המאג'וריים שלו יחד עם תוקפנות – לאמור, מעין "פצצה מתקתקת" רגשית.

המכון כותב כי לקטינה, למרות יכולותיה הבלתי מוכחות, קושי לבצע תהליכים מחשבתיים תקינים, כי מערך ההגנות הרגשי שלה ניצב מול התאגדות תכנים מייאשים, הוא שברירי ונע בין השלכה, פיצול והימנעות – כמעט ומדובר בתסמינים חלקיים של P.T.D. המכון מתאר גם התפרעויות והתפרצויות של הקשיים הרגשיים.

אם תרצה, תאמר כי מכל בחינה אפשרית ניתן לכוונת את הקטינה כקטינה בסיכון.

צריך להבין שכאשר קיבל האב את הקטינה אליו תוך שהמשמורת הפסוקה היתה בידי האם, לא יכול היה הוא להרשות לעצמו להמתין כחודשיים ויותר עד אשר פנה לקבל רשות מבית המשפט.

כאשר נוטל אדם קטין בסיכון, בוודאי מי שחושף שילדו נחשף לאלימות והוא מצווה להגן עליו, צריך אותו אדם "לרוץ" לבית המשפט ולשירותי הרווחה ואין הוא יכול לומר "לא ידעתי, לא הבנתי" וכיוצא בזאת.

כלל הוא בדין שאין הורה יכול לשמש "עיר מקלט" לקטין בלא היתר מבית המשפט ושלא אגב זמני השהות שנועדו לו.

בוודאי שמוכן אני להניח כי הקטינה הופיעה בבית אביה והודיעה שלא תחזור לבית אמה. ביקורתי היא בשאלת חשיבתו של האב כי אין הוא נזקק להיתר כלשהו, בעשיית דין עצמי וכן הגידופים השונים אשר שלח בהודעות שונות כלפי האם – אלה עלולים על נקלה להסביר את התנהלותו בפרשה כולה.

סבורני שאין קשר של ממש בין האם לבין הקטינה מאז עברה האחרונה להתגורר אצל אביה. מפגש לצורך רכישת משקפיים או מפגש לצורך רכישת בגדים הוא אינו זמן איכות, הוא אינו מאפשר קיום שיחה של ממש על הבעיות השוררות בין האם לבין בתה גם לא על אהבתן.

הקטינה זקוקה לשני הוריה ולמעשה, חושש אני כי מתן גושפנקא לניתוק קשר בין האם לבין הבת, או הפיכת האם לגורם שולי בחייה של הבת רק יחריפו את הבעיות וישללו מן הקטינה את היכולת ליהנות משני הוריה.

בשלב זה מוקדם לדעת האם האמא הינה אכן קצרת רוח כפי שטוען האב, האם היא משפילה כביכול את ילדיה וסוטררת להם. אין בפניי, באמת, כל ממצא אובייקטיבי שיש בו כדי לתמוך בטענות הללו.

כאמור, לעת הזו אני רואה את האב כמי שמראש דן במחשבתו את האם לכף חובה.

העדר קשר משמעותי בין האם לבין הבת מדאיג אותי עד מאוד.

כאשר טוען בא כוח האב כי טוב אעשה אם אמתין לגורמי הטיפול עד אשר יחוו אלה את דעתם, בין הועדה הקבועה לעוד זמן קצר, בין גורמי טיפול נוספים – אזי, מתמרן הוא בבלי דעת לאותו מקום בו הורה המחזיק בילד ומתעב את ההורה האחר נמצא – לאמור "נחדש את הקשר מִחִרְפֵּךְ".

צריך העם היושב בציון לדעת כי פקידות סעד או שאר גורמי קהילה לא יתנו חוות דעתם אלא בטווח של חודשים, שנה ואף יותר. במילים אחרות: אלה בלתי קיימים ב"זמן אמיתי".

אם זכרוני אינו מטעני הגיעו שירותי הרווחה ב..... למצב בו הם מודיעים (אפילו לא מבקשים) כי לא יגישו תסקירים וזאת בשל ענייני עומס, מחסור בכוח אדם ושאר נושאים "חשובים" אשר אינם מעניינים את ההורים בכהוא זה.

דרישתו של בא כוח האם כי קודם אטול את הקטינה מבית אביה ואורה על השבתה לאלתר לבית אמה היא בלתי ריאלית לחלוטין בעיניי, לפחות משתי סיבות: ראשית, קטין הוא אדם והפעלת כוח (וברור שתידרש הפעלת כוח ואין זה משנה אם על-ידי עובדת סוציאלית או גורמי אכיפה) ה"דורס" את רצונותיו של קטין ובמצבה הרגשי של הקטינה, נתפסת בעיניי כהתעלמות מבעיותיה הרגשיות של הקטינה – כזאת לא אעשה.

שנית, קטין הסובל מחרדה, מדימוי עצמי נמוך, חששות אובדניים, מתחושה מייאשת ומתוקפנות – הדבר האחרון שהוא זקוק לו זה עימות "דורסני" של כפיה סתמית אשר תסביר לו את אפסותו ופשיטא, סכנה בדבר.

סבור אני כי בכל הנוגע לצורך במתן טיפול לקטינה – זה צריך להיעשות כאן, עכשיו ובאופן אינטנסיבי – על כך אין עורר.

אומר עוד, כי ה"תמונה" אינה מצטמצמת בקטינה והוריה.

ב"תמונה" עוד שתי נפשות צעירות המביטות באחות הגדולה, לומדות ממנה, לומדות גם מהתנהגותה ויש לי תחושה שאותם שני ילדים נוספים תוהים ואינם מבינים את פשר ההליך לאשורו.

גם בשלומם של אלה צריך להתחשב.

בשלב זה יש להורות בשניים :

ראשית, משעה שאינני סומך על האב לחלוטין, מבקש אני מהסיוע המשפטי כי ימנה אפוטרופוס לדין לקטינה ויעשה זאת לאלתר, שאם לא יעשה כן, אורה על מינוי אפוטרופוס לדין פרטי. לו תישמע בקשתי, מבקש אני מהלשכה לסיוע משפטי למנות את עורך דין איתן ליפסקר, גם לאור ניסיוני שהיה לי עמו בעניין דומה.

מורה אני לבא כוח האם למסור החלטתי זו לסיוע המשפטי לאלתר.

שנית, רצוני אף לפגוש בקטינה.

מבקש אני כי יתואם מפגש בחדר המפגש (קומה 4 במגדל בית המשפט המחוזי) במועד אשר יודע ובנוכחות עובדת יחידת הסיוע.

ידאג האב להבאת הקטינה ולאחר המפגש בדעתי לקיים דיון באולם, בו אשתף את ההורים בהתרשמויותיי, אך כמובן שהדברים אשר תספר הקטינה, על-פי דין חסויים יהיו מפני ההורים.

התיאור שתיאר מכון "טריאסט-שריג" מחייב ביצוע בדיקה פסיכיאטרית, אשר במידת האפשר תיתן מענה לצרכיה הרגשיים של הקטינה.

מורה אני, אפוא, לאב לא יאוחר מחלוף חג השבועות, לתור אחר גורם פסיכיאטרי ובמידה ולא ימצא כזה – לפנות לבית החולים "שלוותא" בו מחלקה המתמחה בטיפול בקטינים; או לבית החולים "גהה" וזאת לשם בירור שמא זקוקה הקטינה אף לסיוע תרופתי.

מכוון אני לכך שהקטינה תפגוש באם במועד מוקדם ככל האפשר ולו לזמן קצר.

מורה אני לאב להסביר לקטינה כי בשלב זה חובתה לפגוש את אמה, כי חובתו כמחזיק בקטינה לוודא את קיום המפגש וכי עצם קיום המפגשים עם האם אינו פוגע ברצונות הקטינה – ההפך הוא הנכון.

צריך האב, אולי גם הקטינה, להבין כי הורה המחזיק בקטין אינו יכול לתמוך בשום צורה ודרך בנתק בין קטין לבין הורהו וכי מסר שאין עמו תוצאה בבחינת "אחד בפה ואחד בלב" לא יתקבל.

סבור אני, לאור בעיותיה הרגשיות של הקטינה, כי אין לומר שמדובר בנתק בין הבת לבין האם שאין לו הסבר. "פעמון האזעקה" היה צריך לצלצל עוד כאשר עברה הבת ללון אצל הסבתא, במיוחד אם סברה האם כי מדובר באב מגדף ומסית וכאשר דוח מכון "טריאסט-שריג" כבר היה מונח בידי האם, אז צריכה היתה האם לפעול.

בשלב מוקדם זה חפץ אני לקבוע דיון מעקב קרוב.

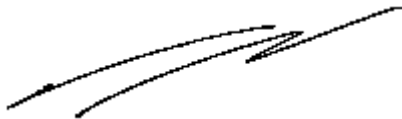
שמחה גדולה תיגרם לי אם עד אותו דיון אשמע כי האם פגשה בקטינה פעמיים או שלוש, פגישה של "אחת על אחת" אשר תאפשר לשתיים להתרכז זו בזו.
מציע אני לאם לחשוב ולהתנהל בצורה מכילה בשלב הזה ואין כל חשיבות להסביר לבת מי צודק ומי טועה, אם סוברת האם כי נגרם לה עוול אם לאו.
הקטינה במצב בו זקוקה היא להכלה וחיבוק, מן הסתם.

כאמור, דיון ומעקב ייקבע ללא קשר למפגש עם הקטינה ואני קובע אותו ליום 16.06.2020 בשעה 15:00.

אני מתיר פרסום החלטתי זו ללא פרט מזהה כלשהו אודות הצדדים.

»»»

ניתנה והודעה היום ג' סיוון תש"פ, 26/05/2020 במעמד הנוכחים.

ארז שני, שופט